

Package of Practices for Sorghum Sudan Grass Cultivation

Soil and Climate:

Well-drained loamy to sandy loam soils with good fertility are ideal. The crop thrives under warm climatic conditions and performs best at temperatures of 25–35°C. It is moderately drought tolerant.

Sowing Time:

As per regional practice. Generally February–March for summer and June–July for kharif season.

Sowing and Spacing:

Sow seeds in rows at a spacing of 25–30 cm line to line. Closer spacing is preferred for fodder production.

Seed Rate:

12–15 kg per acre.

Field Preparation:

Prepare the land to a fine tilth by one deep ploughing followed by 2–3 harrowings. Remove weeds and level the field with proper drainage to avoid water stagnation.

Manure and Fertilizers:

Apply 8–10 tonnes FYM per acre at the time of last ploughing. Apply N:P:K @ 40:20:20 kg per acre. Apply full phosphorus and potash and half nitrogen as basal dose. The remaining nitrogen should be top-dressed after first cutting or 25–30 days after sowing.

Weeding and Interculture:

Keep the field weed-free during early stages. One hand weeding or intercultivation at 20–25 days after sowing is sufficient.

Irrigation:

Provide light irrigation immediately after sowing. Subsequent irrigations should be given at 7–10 days interval depending on soil and weather conditions. Avoid waterlogging.

Plant Protection:

Major insect pests include shoot fly, stem borer, aphids, and armyworm. Major diseases are leaf blight, downy mildew, and anthracnose. Follow recommendations of the local agricultural department for pest and disease management.

Harvesting:

First cutting can be done at 45–50 days after sowing. Subsequent cuttings may be taken at 30–35 days interval. Harvest at 50% flowering stage for better fodder quality.

Note:

The above information is based on research and field experience. Crop performance may vary depending on soil, climate, and management practices. The company disclaims responsibility for variations in results.

सोरघम-सूडान घास की खेती हेतु पैकेज ऑफ प्रैक्टिसेस

मृदा एवं जलवायु:

अच्छी जल निकास वाली दोमट से बलुई दोमट मिट्टी, जिसमें पर्याप्त उर्वरता हो, सोरघम-सूडान घास की खेती के लिए उपयुक्त होती है। यह फसल गरम जलवायु में अच्छी तरह बढ़ती है तथा 25–35°C तापमान पर उत्तम उत्पादन देती है। यह मध्यम रूप से सूखा सहनशील फसल है।

बुवाई का समय:

क्षेत्रीय कृषि प्रथाओं के अनुसार।

सामान्यतः ग्रीष्म ऋतु के लिए फरवरी-मार्च तथा खरीफ के लिए जून-जुलाई।

बुवाई एवं दूरी:

चारे के उद्देश्य से बीजों की बुवाई 25–30 सेमी कतार से कतार दूरी पर करें। कम दूरी पर बुवाई करने से अधिक हरा चारा उत्पादन प्राप्त होता है।

बीज दर:

12–15 किलोग्राम प्रति एकड़।

खेत की तैयारी:

एक गहरी जुताई के बाद 2–3 बार हैरो चलाकर खेत को भुरभुरा बनाएं। खरपतवार हटाकर खेत को समतल करें तथा उचित जल निकास की व्यवस्था करें ताकि जलभराव न हो।

जैविक खाद एवं उर्वरक:

अंतिम जुताई के समय 8–10 टन गोबर की सड़ी खाद (FYM) प्रति एकड़ डालें।

नाइट्रोजन:फास्फोरस:पोटाश (N:P:K) @ 40:20:20 किग्रा प्रति एकड़ दें। पूरी फास्फोरस एवं पोटाश तथा आधी नाइट्रोजन बुवाई के समय आधार रूप में दें। शेष नाइट्रोजन पहली कटाई के बाद या 25–30 दिन बाद (DAS) टॉप ड्रेसिंग के रूप में दें।

निराई-गुड़ाई एवं अंतर-खेत क्रियाएँ:

प्रारंभिक अवस्था में खेत को खरपतवार मुक्त रखें। 20–25 दिन बाद (DAS) एक बार निराई-गुड़ाई पर्याप्त होती है।

सिंचाई:

बुवाई के तुरंत बाद हल्की सिंचाई करें। इसके बाद मिट्टी व मौसम के अनुसार 7–10 दिन के अंतराल पर सिंचाई करें। जलभराव से बचें।

पौध संरक्षण:

मुख्य कीटों में शूट फ्लाई, तना छेदक, माहू एवं आर्मीवर्म शामिल हैं। प्रमुख रोग पत्ती झूलसा, डाउनी मिल्ड्यू एवं एन्थ्रेक्नोज हैं।

कीट एवं रोग नियंत्रण हेतु स्थानीय कृषि विभाग की संस्तुतियों के अनुसार अनुशंसित कीटनाशक व फफूंदनाशक का प्रयोग करें।

कटाई:

पहली कटाई 45–50 दिन बाद करें। इसके बाद 30–35 दिन के अंतराल पर कटाई की जा सकती है। उत्तम गुणवत्ता वाले चारे हेतु 50% फूल अवस्था पर कटाई करें।

नोट:

उपरोक्त जानकारी अनुसंधान एवं अनुभव पर आधारित है। मृदा, जलवायु एवं फसल प्रबंधन के अनुसार परिणाम भिन्न हो सकते हैं। कंपनी किसी भी प्रकार के उत्पादन या परिणामों की जिम्मेदारी नहीं लेती।

સોરઘમ-સુદાન ઘાસની ખેતી માટે પેકેજ ઓફ પ્રેક્ટિસિસ

માટી અને હવામાન:

સારી નિકાસવાળી દોઆમથી રેતીવી દોઆમ માટી, જેમાં સારી ઉર્વરતા હોય, સોરઘમ-સુદાન ઘાસ માટે યોગ્ય છે. આ પાક ગરમ હવામાન માં સારી રીતે વધે છે અને 25-35°C તાપમાને શ્રેષ્ઠ ઉત્પાદન આપે છે. આ પાક મધ્યમ રીતે સૂકા પ્રતિકારક છે.

વાવણીનો સમય:

પ્રદેશ અનુસાર કૃષિ પદ્ધતિ મુજબ. સામાન્ય રીતે ઉનાળામાં ફેબ્રુઆરી-માર્ચ અને ખરીફમાં જૂન-જુલાઈ.

વાવણી અને અંતર:

ચારા હેતુ માટે બીજોની વાવણી 25-30 સેમી લાઇનથી લાઇન અંતરે કરો. ઓછી અંતર વાવણી કરવાથી વધુ હરિયો ચારો મળે છે.

બીજ દર:

12-15 કિગ્રા પ્રતિ એકર.

ખેતરની તૈયારી:

એક ઊંડી ખેડ કર્યા પછી 2-3 વાર હેરો ચલાવી જમીન ભુરભુરી બનાવો. નિદામણ દૂર કરીને યોગ્ય નિકાસ સાથે ખેતર સમતલ કરો જેથી પાણી ભરાવ ન થાય.

સજીવ ખાતર અને રસાયણિક ખાતર:

છેલ્લી ખેડ વખતે 8-10 ટન સડેલું ગોબર ખાતર (FYM) પ્રતિ એકર નાખો. નાઇટ્રોજન:ફોસ્ફરસ:પોટાશ (N:P:K) @ 40:20:20 કિગ્રા પ્રતિ એકર આપો. સંપૂર્ણ ફોસ્ફરસ અને પોટાશ તથા અડધી નાઇટ્રોજન વાવણી સમયે આધાર રૂપે આપો. બાકી નાઇટ્રોજન પહેલી કાપણી પછી અથવા 25-30 દિવસ પછી (DAS) ટોપ ડ્રેસિંગ તરીકે આપો.

નિદામણ અને આંતરિક ખેડ:

પ્રારંભિક અવસ્થામાં ખેતરને નિદામણમુક્ત રાખો. 20-25 દિવસ પછી (DAS) એક વાર નિદામણ અથવા આંતરિક ખેડ પૂરતી રહે છે.

સિંચાઈ:

વાવણી પછી તરત હલકી સિંચાઈ કરો. ત્યારબાદ જમીન અને હવામાન મુજબ 7-10 દિવસના અંતરે સિંચાઈ કરો. પાણી ભરાવ ટાળો.

પાક સંરક્ષણ:

મુખ્ય જીવાતોમાં શૂટ ફ્લાય, તણો છિદ્રક, માહૂ અને આર્મીવર્મનો સમાવેશ થાય છે. મુખ્ય રોગોમાં પાંદડું ઝૂંઝવું, ડાઉની મિલ્ડ્યુ અને એન્થ્રેકનોઝ આવે છે.

જીવાત અને રોગ નિયંત્રણ માટે સ્થાનિક કૃષિ વિભાગની ભલામણ મુજબ મંજૂર દવાઓનો ઉપયોગ કરો.

કાપણી:

પહેલી કાપણી 45-50 દિવસ પછી કરો. ત્યારબાદ 30-35 દિવસના અંતરે વધુ કાપણીઓ લઈ શકાય છે. ઉત્તમ ગુણવત્તા માટે 50% ફૂલ આવતી અવસ્થામાં કાપણી કરો.

નોંધ:

ઉપરોક્ત માહિતી સંશોધન અને ક્ષેત્ર અનુભવ આધારિત છે. માટી, હવામાન અને પાક વ્યવસ્થાપન પ્રમાણે પરિણામોમાં ફેરફાર થઈ શકે છે. કંપની કોઈપણ પ્રકારના ઉત્પાદન અથવા પરિણામોની જવાબદારી લેતી નથી.